

NAMSFOGDEN

MOTTATT
08 FEB 2012

POLITIDIREKTORATET	
08 FEB 2012	
Arkiv 08-13	Arkivkode 008
Saksnr. 11/3237	Dok.nr. 5

Politidirektoratet
PB 8051 Dep.
0031 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
06/2012 EAD

Dato
6. februar 2012

Høring – forslag om endringer i gjeldsordningsloven mv

Det vises til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsnotat av 5. desember 2011 med tilhørende vedlegg. Fristen for høringssvar til Politidirektoratet er satt til 5. februar 2012. Namsfogdens arbeidsgruppe har bestått av Monica Hermansen, Pål Ragnar Løkke Østensen, Fredrik Andersen og Usman Riaz.

Namsfogden i Oslo har følgende kommentarer til forslaget:

1. Behov for ny standardisering av livsopphold ved utleggstrekk og gjeldsordning

1.1. Innledning

Namsfogden er positiv til innføring av standardiserte og mer harmonerte utgangspunkt for den skjønnsmessige fastsettelsen av livsopphold ved utleggstrekk og gjeldsordningssaker. Til tross for at Høyesterett har fastslått at en ved utleggstrekk skal ta utgangspunkt i veiledende lokale sosialhjelpsnormer, jf kjennelse inntatt i Rettstidende 1993 side 1069 og at det er feilaktig å ta utgangspunkt i de satser som benyttes ved gjeldsordninger, jf Rt 2001 side 963, har det utviklet seg en usedvanlig uensartet praksis. Når enkelte særnamsmenn innrømmer et høyere livsopphold enn det høyesterett har pekt på, så kan det ha sammenheng med strategier valgt ut fra rollen som kreditor. Det synes åpenbart at det må en lovendring til for å skape større harmoni og forutberegnlighet i forhold til beregning av livsopphold.

Namsfogden er også enig i at livsoppholdsbeløpet i henhold til gjeldsordningsloven har fått utvikle seg fra det rimelige til et urimelig høyt beløp. Den årlige økningen har vært langt kraftigere enn utviklingen i konsumprisindeksen og satsene er i dag høyere enn SIFOs standardbudsjett for en typisk norsk husholdning.

Namsfogden i Oslo

Postboks 8155 Dep, 0033 Oslo
Besøksadresse: Pilestredet 19
Telefon: 21 01 47 00 Faks: 21 01 47 01
Åpningstid: Mandag – torsdag: 08.30 – 15.00, fredag: Stengt
Telefontid: Man-tors: 08.30-15.00, fredag: 08.30-12.00.

Org.nr.: 988 894 907
Bankkonto: 7694.05.12820
IBAN: NO6176940512820 eller
SWIFT/BIC: DNBANOKK

1.2. Livsoppholdssatser

1.2.1. Livsoppholdssatser ved utleggstrekk i Oslo

Med utgangspunkt i de veiledende satser for sosialhjelp, med tillegg for strøm/energi og transportkostnader, har Namsfogden i Oslo utarbeidet lokale "satser" for skjønnsutøvelsens utgangspunkt. Det er tatt hensyn til at sosialhjelpssatsene er ment som en "korttidsytelse" og at lønnstrekk normalt løper i en noe lengre periode. Beløpet ligger følgelig over sosialhjelps nivået og noe under SIFOs standardbudsjett for forbruksutgifter. Det er foretatt en avveining mellom hva som kan anses som et rimelig forbruksnivå og en minimumsstandard som er ment å være kortvarig. Ved endringer er det bl.a. tatt hensyn til at matvarer utgjør en forholdsmessig stor del av budsjettet og at matvareprisene gjennomgående har steget raskere enn KPI.

Satsene ble sist revidert ved årsskiftet som en følge av endringer i sosialhjelpssatsene og endringer i konsumprisindeksen mv. Tabellen nedenfor illustrerer dagens satser:

Enslige (voksne)	kr 6 900 pr mnd	
Ekstra for enslig forsørger	kr 1 200 pr mnd	
Samboere/ektefeller	kr 11 350 pr mnd	kr 5 675 pr mnd/pr person

Det benyttes egne satser for barn, og satsene skal aldri være lavere enn veiledende sosialhjelpsnorm. Det gis et tillegg for enslige forsørgere da disse husstandene erfaringsmessig har forholdsvis høye utgifter og mindre mulighet til å stramme inn.

Standardsatsene er ment å dekke kostnader til det løpende daglige livsoppholdet; mat og drikke, klær og sko, husholdningsartikler, hygiene, TV-lisens, avis og telefon, fritidsaktiviteter, fritidsutstyr til barn, reiseutgifter (offentlig kommunikasjon) og strøm mv. Utgifter til bolig kommer i tillegg.

Namsfogden i Oslo mener denne praksis er i tråd med høyesteretts syn og det foreligger en omfattende rettspraksis som underbygger dette.

Under hele trekkperioden har saksøkte anledning til å klage på trekkets størrelse eller begjære endring, jf. tvangfullbyrdelsesloven (tvfbl) §§ 7-23 og 7-26. Namsfogden utøver skjønn ved de tilfeller der ekstraordinære utgifter er sannsynliggjort og anses rimelige.

1.2.2. Dagens livsoppholdssatser ved gjeldsordning

I dag benyttes veiledende livsoppholdssatser til gjeldsordningsloven fastsatt av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i rundskriv Q 08/2010 av 30.06.2010. Det fremgår av rundskrivet at satsene er ment som et hjelpemiddel ved det skjønn som skal utøves ved utmåling av livsopphold. Følgelig åpner satsene for individuell tilpasning. Selv om satsene åpner for individuell tilpasning er satsene uforholdsmessig høye. De er neppe i tråd med lovgivers intensjon om hva som anses som nødvendig underhold for skyldneren.

I dag gir de fleste gjeldsordninger ingen dividende til kreditorene.

Dersom satsene reduseres vil dette kunne medføre høyere dividende for kreditorene. Det må antas at det vil være flere som ikke oppfyller kravet til å være "varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser," jf. gjeldsordningslovens (gol) § 1-3 første ledd.

1.3. Lik sats for livsopphold og størrelsen på livsoppholdet

I utgangspunktet er Namsfogden positiv til at det utarbeides nye og like livsoppholdssatser for utlegg- og gjeldsordning. Standardisering bør innebære likebehandling av hva skyldner/saksøkte skal beholde av sin inntekt etter eventuelt dividende/trekk. Namsfogden vil peke på at like satser medfører flere utfordringer. Som vi vil vise i det følgende kan like satser medføre ulike økonomiske resultat for utleggsforretninger og gjeldsordninger selv om en forutsetter et økonomisk likt utgangspunkt i forhold til inntekt. I forslaget er slike ulikheter ikke kommentert og det er derfor uklart om ulikheten er ønsket eller utilsiktet.

I henhold til gjeldsordningsloven § 4-3 har skyldner rett til å beholde så meget av inntekten at det dekker det som "med rimelighet trengs til underhold". Følgelig har skyldner ikke rett til å beholde inntekt som overstiger dette. Gjeldende rett tilsier at "merutbetalinger" som feriepenger, overtid, halv skatt i desember eller tilbakebetaling av for mye innbetalt skatt, i utgangspunktet skal tilfalle kreditorene. I henhold til gol § 4-2 tredje ledd, skal skyldner som hovedregel oppfylle gjeldsordningen ved å betale et fast beløp til kreditorene (dividende). Følgelig tas det høyde for de ovennevnte momenter ved utregningen.

Hovedregelen om faste betalingsplaner, kan fravikes der det er grunn til å tro at skyldnerens betalingsevne under gjeldsordningen vil "endres mer enn det som er alminnelig" eller det finnes "særlig hensiktsmessig", jf. gol § 4-2 tredje ledd. Under en gjeldsordningsperiode på fem år vil det ofte være slik at betalingsevnen kan endre seg betydelig. Det er mange saker der det er hensiktsmessig å avtale flytende dividende. Ved flytende dividende vil all merinntekt tilfalle kreditorene, med mindre en annen fordeling er avtalt.

Ved utleggstrekk fastsettes et månedlig trekkbeløp der det i praksis vanskelig å ta høyde for slike merutbetalinger som bl.a. oppstår grunnet økt inntekt eller redusert skattetrekk.

Følgende eksempel belyser ulikheten;

A har en brutto årslønn på kr 400 000,-. Med vanlig tabelltrekk, tilsvarer dette en nettoinntekt på kr 22 595,- pr mnd. Med en livsoppholdssats på kr 7 427,- og husleie på kr 8 000,- får A et månedlig overskudd på kr 7 168,- og det blir besluttet et trekk på ca 7100,- pr mnd.

I desember vil A dessuten få beholde kr 5 369,- ekstra på grunn av fordelten med halvt skattetrekk. Utbetaling av feriepenger vil medføre at A beholder ytterligere kr 15-16 000 ekstra.

I dette eksemplet vil A beholde ca kr 21 000,- mer til livsopphold ved utleggstrekk per år, enn en person med tilsvarende inntekt som er under gjeldsordning. Om skyldner i tillegg har et litt for høyt skattetrekk vil han beholde tilbakebetalingen dersom han har utleggstrekk, mens tilbakebetalingen i sin helhet skal tilfalle kreditorfellesskapet under en gjeldsordning. For høyt skattetrekk har medført for lav dividendebetaling i første omgang og dette kompenseres. Eksempelet illustrerer at selv om livsoppholdsbeløpet i utgangspunkt er identisk og inntekten er lik, så vil den som har utleggstrekk i gjennomsnitt beholde ca 9200 pr mnd. Jo høyere inntekt skyldneren har, desto større blir ulikheten. Etter vår oppfatning vil et faktisk livsopphold i denne størrelsesorden være for høyt.

Etter vårt syn bør det vurderes om det skyldner vil motta i form av utbetalinger utover ordinær inntekt bør reflekteres i noe lavere satser for utleggsforretninger.

Forslaget om lik livsoppholdssats ved gjeldsordning og utleggstrekk er hovedsakelig begrunnet med at situasjonen for skyldneren er sammenlignbar. Med det menes formodentlig vis at utleggstrekk ofte løper i mange år. Namsfogden antar imidlertid at de fleste lønnstrekk innfris i løpet av maksimalt to år. Høringsnotatet viser ikke til noen statistikk. I Oslo har ca 75 % av skyldnerne med utlegg bare 1-2 saker siste 3 år. Ved bidragsevnevurderingen må det antas at en ved fastsettelse av nivået har sett hen til at forsørgelse har et tidsperspektiv inntil 18 år, noe som neppe er tilfelle for utleggstrekk.

Namsfogden i Oslo ser at det er en betydelig utfordring å finne en god og anvendbar sats som reguleres opp i forhold til konsumprisutviklingen eller lignende indeks.

Det er foreslått et skille mellom *kortvarige* og *langvarige* trekk. Dette innebærer visse praktiske utfordringer som ikke er kommentert. Det stilles spørsmål ved hvordan avgrensningen mellom kortvarige og langvarige trekk skal være og hvilke følger dette skal få. Om en benytter identiske satser for utleggstrekk og gjeldsordninger, kan en etter vår oppfattning først anse trekk som langvarig, når skyldner har hatt maksimale lønnstrekk i over fem år. Varigheten av trekket bør inngå i den skjønsmessige totalvurdering, men vi tror det er lite hensiktsmessig å utarbeide standardiserte tillegg eller fradrag.

Om en sammenligner de foreslåtte livsoppholdssatser for voksne og barn med sosialhjelpssatsene, fremstår det som underlig at livsoppholdet for voksne ligger 27 % over sosialhjelpsnormen, mens barnesatsen bare er tillagt 10 %. Hensynet til at barn skal skånes for sine foreldres økonomiske problemer tilsier at denne forskjellen er urimelig. Påslaget bør muligens være noe høyere for barn og noe lavere for voksne.

Rapporten viser til at i Sverige benyttes de samme livsoppholdssatser ved gjeldsordning og utleggstrekk. Namsfogden vil kommentere ulikhetene mellom det svenske og norske systemet. Enkeltforfølgning i Sverige innebærer ikke at det er den kreditoren med best tidsmessig prioritet som får hele trekket, mens nr to må vente. Derimot etableres det en form for løpende dividendeutbetaling hvor stadig nye kreditorer kan komme med i ordningen. Dermed løper heller ingen tidsbegrensning på selve trekket. Skyldner beholder det samme beløp til livsopphold uansett varighet. I Sverige er skyldner med lønnstrekk følgelig i en situasjon som er mer sammenlignbar med gjeldsordning. Dette kan forklare bakgrunnen for at samme sats benyttes. For øvrig er livsoppholdsbeløpet i Sverige lavere enn hva som er foreslått i Norge, selv etter at det er tatt hensyn til ulike levekostnader.

1.4. Overgangsordning – utlegg

Endring av livsoppholdssatsen vil medføre store utfordringer. Arbeidsgruppens rapport viser at det i 2010 ble besluttet over 96 000 utleggstrekk av alminnelige namsmenn. En endring av livsoppholdsbeløpet vil også kunne ha betydning for trekk besluttet av kemnerne, ettersom det heller ikke for dem praktiseres en norm som gjelder hele landet. Til enhver tid løper det mange hundre tusen utleggstrekk. Om alle løpende trekk skal justeres blir de resursmessige utfordringer uoverkommelige. Det anbefales at de nye satsene bør gjelde for trekk som besluttes etter lovens ikrafttredelsesdato. Det kan fremstå som rimeligere om en benytter de nye satsene der en uansett må vurdere trekk på nytt av andre

årsaker, jf tvfbl § 7-23 og 7-24. En slik ordning vil imidlertid kunne føre til svært mange endringsbegjæringer som reelt sett er forårsaket av endringen i livsoppholdsbeløpet.

1.5. Overgangsordning – gjeldsordning

1.5.1. Allerede etablerte gjeldsordninger

Det må avklares hvorvidt endringen av livsoppholdsbeløp skal ha følger for skyldnere som allerede har gjeldsordning.

I gjeldsordninger benyttes i hovedsak to ulike avtalemaler. Den ene innebærer betalingsplaner med faste beløp og den andre baseres på flytende dividende. I de avtaler hvor skyldner skal betale et fast beløp, er det ikke regulert hva som skjer når livsoppholdssatsen blir justert. Dermed må skyldner fortsette å betale det samme beløpet til kreditorene som opprinnelig avtalt, med mindre det inntreffer endringer i økonomien som gir skyldner rett til å endre sin gjeldsordning, jf gol. § 6-1. På den annen side vil skyldner i slike tilfeller nyte godt av den alminnelig inntektsøkningen, da det kun er vesentlige forbedringer i skyldners økonomi som gir kreditorene mulighet til å begjære gjeldsordningen omgjort, jf gol. § 6-2. Følgelig antar vi at avtaler med fast betalingsplan ikke gir noen rettslig forpliktelse for skyldner til å forholde seg til reduserte satser.

Om det er avtalt flytende dividende, vil det fremgå av avtalen hvor mye skyldner vil ha krav på å få beholde av inntekten for å dekke løpende utgifter. Dette vil som hovedregel være boustgifter og livsoppholdssatsene. Det er vanlig å angi at livsopphold avsettes etter ”de til enhver tid gjeldende satser fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet”. Skyldnere som har gjeldsordning med flytende dividende, har fått beholde mer av sin inntekt i takt med oppjusteringen av livsoppholdssatsene. Avtalenes ordlyd trekker i retning av at skyldner vil måtte akseptere reduserte satser. På den andre siden er det tale om en drastisk endring som neppe har vært mulig å forutse ved avtaleinngåelsen. Det har derimot vært forutsigbart at satsen blir hevet hvert år. Avtalerettslig er det ikke gitt at skyldner er forpliktet til å redusere livsoppholdet til fordel for kreditorene som derved får en tilfeldig fordel av at lovgiver nå nedjusterer livsoppholdet.

Om reduserte livsoppholdssatser også skal gjelde allerede etablerte gjeldsordninger med flytende dividende, vil de administrative utfordringer bli betydelige. Det er i utgangspunktet skyldner selv som har ansvaret for å følge opp avtalen. Dette innebærer at skyldner vil være ansvarlig for å anvende de nye satsene ved beregning av dividende. Det vil være en betydelig utfordring å informere alle som har en slik ordning om at livsoppholdsbeløpet nå er redusert. Hvor reduksjonen medfører at en skyldner som ikke har betalt dividende, nå skal begynne å betale eller hvor dividenden til kreditorene økes, oppstår det en betydelig fare for at skyldner ikke evner å følge opp og at det dermed oppstår et mislighold som kan medføre opphevelse av gjeldsordningen. Det er et stort antall saker hvor skyldner ikke betaler dividende til kreditorene, men hvor det nye livsoppholdsbeløpet medfører et overskudd. Det må da opprettes en betalingsordning. Dersom namsmannen skal beregne nye budsjetter i mange tusen saker og tilby administrasjon av betalingsordningene for de som trenger det, vil dette medføre betydelige budsjettmessige konsekvenser for etaten.

Dersom konsekvensen av reduserte satser blir at skyldnere med fast betalingsplan ikke skal få nedsatt livsopphold, mens skyldnere med flytende dividende får redusert livsoppholdet, oppstår en urimelig forskjellsbehandling.

Mange gjeldsordninger blir endret på initiativ fra skyldner. Bakgrunnen for dette kan være uteglemte krav, uforutsette utgifter skyldner ønsker avsatt midler til, endring i sivil status, med videre, jf gol. § 6-1. Hvilke satser skal anvendes når en gjeldsordning endres? Det vil kunne virke urimelig i forhold til kreditorene om en skyldner som nyter godt av høy livsoppholdssats, skal kunne beholde den høye satsen og i tillegg få avsatt beløp til dekning av nye/uforutsette utgifter som vanligvis ville medført grunnlag for endring jf gol § 6-1. En klar overgangsregel vil kunne være prosessdempende. På den annen side vil slike tilfeller ofte omfatte individuelle og skjønnsmessige vurderinger som best løses gjennom rettspraksis.

Nye satser bør som hovedregel ikke gjøres gjeldende for allerede eksisterende gjeldsordninger, verken ved betalingsplaner eller flytende dividende.

1.5.2. Skjæringspunkt ved søknader om åpning av forhandlinger og når loven trer i kraft under forhandlingsperioden

Det må avklares hvilken innvirkning ny livsoppholdssats skal ha for saker som er til behandling hos namsmannen eller retten når lovendringen trer i kraft. Dette omfatter saker som ikke er åpnet og saker hvor det er åpnet forhandlinger, men hvor gjeldsordning ennå ikke er inngått. Departementet har selv påpekt at dagens livsoppholdssats for gjeldsordninger har ført til at personer med alminnelig god økonomi har blitt ansett for å være betalingsudyktige. De høye satsene har dermed ført til at personer uten reelle gjeldsproblemer har oppfylt vilkåret "varig ute av stand", jf gol § 1-3 første ledd.

Ved nedjustering av satsene vil det kunne oppstå situasjoner der skyldnere som får sin søknad behandlet før et gitt tidspunkt vil bli ansett for å være "varig ute av stand", mens skyldnere med tilsvarende økonomi som får behandlet søknaden etter den gitte datoen, ikke vil bli ansett for å være "varig ute av stand".

I rapporten antar arbeidsgruppen at skjæringstidspunktet for når de nye satsene bør gjelde knyttes opp mot åpningstidspunktet. Namsfogden er også av den oppfatning at de nye satsene bør få innvirkning i vurderingen av "varig ute av stand" ved åpningsbeslutning etter ikrafttredelse. Namsfogden er imidlertid av den oppfatning at å i tillegg vektlegge søknadstidspunkt, er unødvendig kompliserende.

Det kan også tenkes rettslige problemer ved å stadfeste en gjeldsordning der de nye satsene trer i kraft under forhandlingsperioden. Dersom skyldner etter de nye satsene ikke vil være "varig ute av stand" kan det stilles spørsmål ved om saken bør heves jf. gol. § 3-7 og om retten kan stadfeste forslag til tvungen gjeldsordning jf. § 5-4.

Når dagens livsoppholdssats åpenbart er feil, kan det fremstå som uheldig at denne satsen skal bli brukt i gjeldsordninger hvor forhandlingene er åpnet før ikrafttredelsen, men hvor gjeldsordningen først etableres etter ikrafttredelsen. En kunne tenke seg en løsning hvor det nye livsoppholdet legges til grunn i alle gjeldsordninger som inngås etter ikrafttredelsen. En slik løsning vil imidlertid kunne medføre at allerede utsendte forslag må endres og at kreditorene vil ha interesse av å forhale forhandlingene for å nyte godt av de nedsatte livsoppholdssatsene. Dette vil kunne medføre et vanskeligere forhandlingsklima.

Vi antar derfor at åpningstidspunktet bør være avgjørende i relasjon til både varighetsvurderingen og fastsettelse av livsoppholdsbeløp i selve gjeldsordningen

2. Lokalisering av gjeldsordningssaker hos utpekte namsmenn

Namsfogden ser ingen ulemper ved å samle behandling av gjeldsordningssaker til utpekte namsmenn. Behandling av gjeldsordningssaker er tidkrevende og sakene innebærer vanskelige skjønsmessige og juridiske vurderinger. Høringsnotatet viser at det på grunn av liten saksmengde, praktisk sett ikke er mulig å bygge og opprettholde tilstrekkelig kompetanse i mange distrikt. For partene i en gjeldsordningssak kan dette ha følger for rettsikkerheten. For øvrig er det trolig en betydelig resursmessig fordel å samle behandlingen til færre kontorer. Disse gis dermed anledning til bygge opp en bredere kompetanse på området. For å opparbeide seg denne kompetansen er en blant annet avhengig av en tilstrekkelig saksmengde.

Samlokalisering vil kunne medføre noe lengre reisevei for enkelte søkere. For de fleste er søknad om gjeldsordning en prosess de er gjennom kun en gang, og ulempen anses som ubetydelig sett i forhold til at søknaden blir undergitt behandling av saksbehandlere med særskilt kompetanse på området. Namsfogden er enig i at om samlokaliseringen medfører at gjeldsordningssaken behandles av namsmannen i et annet domssogn enn der skyldner bor, så bør saken behandles av den tingrett skyldner sogner til.

3. Gjeldsforhandling for personer bosatt utenfor Norge

3.1. Virkning av gjeldsordning

Namsfogden er enig i at en frivillig gjeldsordning må betraktes som en bindende avtale også utenfor Norge, om kreditorene positivt har akseptert avtalen, jf. høringsnotatet side 12. I høringsnotatet fremheves at bortimot 90 % av alle gjeldsordninger er frivillige avtaler. Ved behandling av gjeldsordning i Norge, hvor skyldner er bosatt i utlandet og har utenlandske kreditorer, er det lite trolig at stilleteiende samtykke kan anses å ha bindende virkning, jf. gol § 4-12. En prøver i realiteten å gripe inn i et rettsforhold som kanskje ikke har noe tilknytningsforhold til Norge. Det er alminnelig antatt at en norsk tvungen gjeldsordning i relasjon til utenlandske kreditorer ikke har virkning utenfor Norges grenser. At de fleste gjeldsordningsavtaler i dag er ”frivillige”, kan ikke tas til inntekt for at det blir like lett å få til ordninger i ”utenlandssakene”.

Antallet frivillige gjeldsordninger må ses i sammenheng med skyldners mulighet til å begjære tvungen gjeldsordning. Dersom det ikke er mulighet til å binde kreditorene ved tvungen gjeldsordning, vil dette kunne gjøre det vanskelig å komme frem til en frivillig gjeldsordning. Namsfogden er enig i at dersom skyldners inntekter kommer fra Norge, for eksempel i form av trygd, vil en gjeldsordning i Norge beskytte mot annen tvangsinnndrivelse av disse midlene. Følgelig vil en gjeldsordning være effektiv selv om skyldner er bosatt utenfor Norge.

Det sentrale spørsmål synes imidlertid å være om skyldner vil være beskyttet mot annen tvangsinnndrivelse der vedkommende ikke mottar sin inntekt fra Norge eller har bygget opp formue i utlandet.

Namsfogden støtter departementets konklusjon om at en tvungen gjeldsordning ikke vil beskytte mot tvangsinndrivelse i inntekt utenfor Norge.

En gjeldsordning vil imidlertid kunne være til hjelp ved at en får ryddet opp i forholdet til skyldnerens norske kreditorer og at en kan sikre ham kontroll over inntekten fra Norge. I løpet av de ca 20 årene gjeldsordningsloven har bestått har flere skyldnere flyttet ut av landet. Vi har ikke hørt om noe tilfelle der norske kreditorer har fortsatt forfølgning i utlandet, i strid med gjeldsordningen. Forholdet til andre kreditorer må skyldner rydde opp i der han har bosted. Det er viktig å innse at, med mindre det innføres verdensomspennende eller i alle fall felleseuropeiske regler, så er det ikke alt som kan reguleres gjennom en norsk gjeldsordning.

3.2. Kreditorbeskyttelse for utenlandsboende gjeldsordningsskyldnere

I høringsnotatet foreslås det å innføre et forbud mot tvangsinndrivelse utenfor Norge fra det tidspunkt gjeldsforhandling er åpnet, samt en presisering om at gjelden bortfaller også utenfor Norge etter endt gjeldsordning. Samtidig påpekes det at det vil være svært uheldig dersom en av kreditorene oppnår særfordeler som trekk i lønn eller andre inntekter som i tillegg kan velte gjeldsordningen.

Namsfogden er enig i at et forbud mot tvangsinndrivelse utenfor Norge, kun kan håndheves overfor norske kreditorer. Følgelig vil forslaget til lovendring medføre en forskjellbehandling mellom norske og utenlandske kreditorer.

Forutsatt at skyldner har all eller det vesentligste av inntekter fra Norge, skal det nok i praksis mye til for at utenlandske kreditorer kan velte en gjeldsordning ved å iverksette tvangsinndrivning der skyldner bor.

Det er foreslått at det under og etter gjennomført gjeldsordning ikke skal være adgang til å overdra krav til et annet land med sikte på inndrivelse. Namsfogden anser at det her foreligger betydelige praktiske og rettslige utfordringer som i realiteten vil gjøre bestemmelsene umulig å håndheve eller i alle fall lite virkningsfull. Allerede i dag er mange "norske banker og finansinstitusjoner" eid av utenlandske foretak. Store porteføljer av krav flyttes rundt mellom kontorer i ulike land. Namsfogden vil imidlertid anta at når et krav som er pådratt i Norge og som springer ut av et rettsforhold som reguleres av norsk rett, omfattes av en gjeldsordning så må kreditor også innfinne seg med at fordringen som følge av gjeldsordningen nedsettes eller bortfaller. Dette må gjelde på lik linje som for andre opphørsgrunner som gjelder etter norsk rett. For krav som ikke har en slik tilknytning til Norge vil en gjeldsordning neppe være bindende, med mindre det er gitt uttrykkelig samtykke fra kreditor

For å beskytte skyldner mot fullbyrdelse i utlandet av krav som er omfattet av gjeldsordningen anser departementet at det er nødvendig å innføre straffesanksjoner. Etter Namsfogdens oppfatning viser dette med all tydelighet hvilke problemer en støter på når en ensidig forsøker å regulere forhold utenfor Norges grenser. Namsfogden finner det unaturlig å innføre straffebestemmelser i gjeldsordningsloven. Det påpekes at dette vil gjelde et svært lite antall saker og at bestemmelsen uansett vil være forholdsvis lett å omgå, med mindre en innfører et generelt forbud mot overdragelse av fordringer eller salg/utflytting av selskaper som eier fordringer.

For øvrig vises det til Namsfogdens ”Høringsuttalelse – forslag til endringer i gjeldsordningsloven” av 26.10.2008, hvor det påpekes at det vil være store utfordringer med hensyn til å få søknadene fra utenlandsboende tilstrekkelig opplyst hva gjelder skyldnerens formuesforhold.

3.3. Hvor bør ”utenlandssakene” behandles?

Det er åpenbart at søknader fra skyldnere bosatt i utlandet, bør behandles ved ett utpekt namsmannskontor. En annen løsning vil være svært utfordrende i forhold til likebehandling og kompetanseavgrensning.

Det må antas at svært mange skyldnere som bor i utlandet og som søker om gjeldsordning i Norge, mottar ytelser fra Nav. Det er Namsfogden i Oslo som er stedlig kompetent til å beslutte utleggstrekk i slike tilfeller. I høringsnotatet er det fremhevet at Namsfogden i Oslo har bred erfaring med tvangsfullbyrdelsessaker overfor personer bosatt i utlandet og klager på fastsettelse av livsopphold mv behandles av Oslo byfogdembete. Ved en eventuell fremtidig sammenslåing av Oslo byfogdembete og Oslo tingrett vil en i tillegg kunne trekke veksler på den erfaring Oslo tingrett har som internasjonalt verneing, jf tvisteloven § 4-3.

”Utenlandssaker” vil by på mange rettslige og faktiske utfordringer. Namsfogden i Oslo er et kompetansesenter som står godt rustet til å håndtere denne type saker. Ved å samle utenlandssakene hos Namsfogden i Oslo sikres det at saksbehandler har god oversikt over både utleggsforretninger og gjeldsordningen. For øvrig må det antas å være lettere å justere budsjettene ut fra saksmengde når alt samles på ett sted. Dette må særlig gjelde når prognosene for saksantall er usikre. Det må også antas at det vil være noe enklere for en skyldner som er bosatt i utlandet å reise til Oslo, om han skulle ønske å være tilstede ved rettsmøte eller lignende.

3.4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Den enheten som skal behandle søknader om gjeldsordning for personer bosatt i utlandet, må tilføres ressurser til å behandle sakene.

Det er i høringsnotatet side 18, påpekt at det kan være i underkant av 10 000 privatpersoner bosatt i utlandet som har gjeldsproblemer. Omfanget av deres gjeldsproblemer er uklart. Tall fra inkassobransjen for 2010 viste at over 200 000 personer var registrert med betalingsanmerkninger i Norge. Samme året søkte ca. 5 400 personer om gjeldsordning. Dermed var det ca 2,7 % av de med betalingsanmerkninger i Norge som søkte gjeldsordning. Det kan være grunn til å tro at de med gjeldsproblemer som har bosatt seg i utlandet, kan ha mer alvorlige gjeldsproblemer enn gjennomsnitt av de som har fått betalingsanmerkninger. Om en legger det samme forholdstallet til grunn og 2,7 % av de 10 000 søker om gjeldsordning pr år, så vil dette utgjøre ca. 270 søknader, som trolig tilsvarer ca. 4-5 årsverk. Dette illustrerer at den enheten som skal behandle søknad om gjeldsordning fra utlandet må tilføres de nødvendige ressurser.

Utgifter til tolk i forbindelse med oversettelse av dokumenter vil øke, men det er vanskelig å tallfeste dette. Utgiftene blir neppe betydelige.

4. Fellesnordisk anerkjennelse av gjeldsordningssaker

Namsfogden er positiv til at det utarbeides et regelverk om fellesnordisk anerkjennelse av avgjørelser i gjeldsordningssaker. En fellesnordisk anerkjennelse vil gi skyldnere en effektiv beskyttelse mot kreditorpågang i Norden.

I utredning om "Nordisk gældssanering" av Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, er det vist til tre ulike metoder for å sikre en nordisk anerkjennelse av gjeldsordningssaker. Namsfogden er enige i at en modell, der det vil være opp til hvert enkelt land å implementere regelverket i nasjonal lovgivning, vil være den beste måten å oppnå dette på.

Dersom livsoppholdssatsene i Norden ikke harmoniseres, ser vi en mulighet for at det kan bli stor pågang av søkere i det land hvor skyldner kommer gunstigst ut (forumshopping). Dette kan motvirkes ved at skyldner ikke får beholde mer til livsopphold enn det livsoppholdsbeløp som er gjeldende i det enkelte land. Det sentrale hensyn bør være at en felles nordisk anerkjennelse verner mot kreditorpågang i Norden.

Namsfogden slutter seg til forslaget om krav til minimum 6 måneders registrert bopel i det landet skyldneren søker om gjeldsordning. Ut over dette bør skyldners reelle bopel være avgjørende for hvor søknad skal fremsettes.

Det påpekes videre at søknad om gjeldsordning i Norden, til forskjell fra andre utenlandssøknader, bør behandles i henhold til den "nordiske loven", da kommentarene i forhold til verneting og litispensens (side 21 og 23) tyder på at en mener det er svært uheldig å behandle gjeldsordningssaker på et annet sted enn det land skyldner har bosted. For skyldnere som blir omfattet både av regelverket for søknad om gjeldsordning fra utlandet og felles nordisk anerkjennelse, bør sistnevnte gis forrang. Forrangen bør være utslagsgivende ved spørsmål om hvor søknaden skal fremsettes.

Det bør legges til rette for en effektiv informasjonsutveksling mellom de nordiske landene.

5. Sammenfatning

Namsfogden er i utgangspunktet positiv til hovedforslagene i høringsnotatet. Imidlertid er visse rettslige og praktiske utfordringer etter namsfogdens syn ikke kommentert.

Livsoppholdssatsene for gjeldsordning må reduseres, men like livsoppholdssatser for gjeldsordninger og utleggsforretninger, kan medføre ulike økonomiske resultater. Satsene bør trolig være lavere for utleggsforretninger enn gjeldsordninger. Livsoppholdssatsene for voksne med utleggstrekk synes noe høye og barnesatsene noe for lave.

Det er behov for overgangsordninger tilknyttet gjeldsordning. På bakgrunn av de administrative utfordringene og urimelige utslag, mener Namsfogden at nye satser ikke bør gripe inn i eksisterende gjeldsordninger. For utleggstrekk bør skjæringspunkt for nytt livsopphold settes til beslutningstidspunkt.

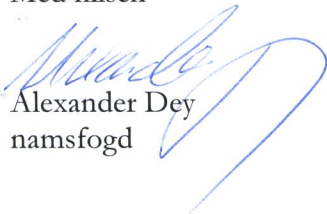
Livsoppholdssatsen vil ha betydning for om skyldner anses "varig ute av stand" til å oppfylle sine forpliktelser, jf. gol § 1-3. Skjæringsstidspunktet for ny sats ved varighetsvurderingen bør settes til åpningstidspunktet.

Namsfogden er for samlokalisering av gjeldsordningssaker hos utpekte namsmenn for å sikre riktig behandling og god resursutnyttelse.

Det sentrale problem ved gjeldsforhandling for personer bosatt utenfor Norge, synes å være om skyldner vil være beskyttet mot tvangsinn drivelse i utlandet. Namsfogden støtter departementets konklusjon om at en skyldner under tvungen gjeldsordning med nevnte forutsetninger ikke vil være beskyttet mot tvangsinn drivelse utenfor Norge. Det viktigste er imidlertid at skyldner vil ha anledning til å få ryddet opp i forhold til norske kreditorer og få kontroll over inntekter som utbetales fra Norge. Det kan bli vanskelig å få til en gjeldsordning med mindre skyldner mottar hele eller det vesentligste av inntekten fra Norge og ikke, eller bare i ubetydelig grad, har gjeld til utenlandske kreditorer. Det forelås at alle gjeldsordningssøknader fra personer bosatt utenfor Norge, behandles av Namsfogdkontoret i Oslo. Kontoret må tilføres resurser til å behandle sakene.

Namsfogden anbefaler sterkt at det utarbeides et regelverk om fellesnordisk anerkjennelse av gjeldsordninger. Dette vil gi skyldnere en effektiv beskyttelse mot kreditorpågang i Norden. En slik ordning vil gjøre det unødvendig for norske skyldnere, bosatt i andre nordiske land, å søke om gjeldsordning i Norge. Saken vil kunne behandles der de er bosatt.

Med hilsen

Alexander Dey
namsfogd